

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

BRNO 1972

tato velká nádoba sloužila snad jako popelnice. Část hrnku s větším páskovým uchem při okraji a mírně prohnutým dnem (tab. 56:5) je zcela přepálena a zdeformována, takže rekonstrukce původního tvaru je nemožná; nelze také říci, zda šlo původně o celou nádobu, či jen její fragment, vhozený do hrobu. Stejně je tomu se střepem z tenkostěnné nádoby (poháru ?), zdobené na hnědo-červeně hlazeném povrchu řadou šikmých rýžek (tab. 56:6).

Datování keramiky z nově zjištěného hrobu z Ruské ulice nečiní potíže: zajištěná keramika plně odpovídá dosavadním poznatkům o chronologickém rozsahu daného pohřebiště v mezích stupňů R HA₂—HB₁. Také na určení kulturní příslušnosti (velaticko-podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí) není třeba ničeho měnit. Nově objevený hrob také potvrzuje původní předpoklady, že na Ruské ulici v Těšeticích a v přilehlém okolí jde o větší popelnicové, většinou asi již dnes zničené pohřebiště.

Poznámka:

¹ V. Podborský, Hallstattské žárové hroby z Těšetic, Ruské ulice (okr. Znojmo), SPFFBU E 3 1958, 27—49; týž, Ein Etagegefäß aus Těšetice — Russische Strasse (Südwestmähren), SPFFBU E 4 1959, 27—32.

Ein weiteres Velaticer-Podoler-Brandgrab aus Těšetice — Russische Gasse (Bez. Znojmo). Im Jahre 1971 hat man bei einem Erdaushub in einem Haus in der Russischen Gasse in Těšetice ein Brandgrab der Velaticer-Podoler-Kultur gestört, das dem Gräberfeld angehörte, welches an diesen Stellen schon im Jahre 1957 festgestellt wurde.¹ Der Ausgräber sammelte eine ziemlich grosse Menge Keramik, die er den Mitgliedern der Archäologischen Expedition der UJEP in Těšetice-Kyjovice übergab, nähere Fundumstände des Grabes (in der Reihenfolge handelt es sich um das achte geborgene Grab) wurden allerdings nicht erfasst. Von der geborgenen Keramik gelang es eine doppelhenkelige Amphore, teilweise ein Tonnengefäß und eine kleine Schüssel (Taf. 56:4, 2, 1.) zu rekonstruieren; von einem grossen amphorenartigen Vorratsgefäß (scheinbar Urne) blieb nur der untere Teil (Taf. 56:3) erhalten. Weiter gehörte zum Grabinventar der Teil eines Topfes und der Scherben eines verzierten Gefäßes (Taf. 56:5, 6). Das Grab gehört einem grösseren, heute schon im wesentlichen durch den Gemeindeaufbau vernichteten Gräberfeld der Velaticer-Podoler-Phase der Urnenfelderkultur aus der Wende der Stufen R HA₂—HB₁ an.

KERAMICKÝ DEPOT Z VELATICKÉHO SÍDLIŠTĚ U MORA VSKÉHO PÍSKU (okr. Hodonín)

ROBERT SNÁŠIL, Slovákcké muzeum, Uherské Hradiště

Sídlištní lokalita leží na temeni duny vátých písků, v klínu vytvořeném pravobřežím potůčku Cladic a bývalou inundací řeky Moravy.¹ Sídliště, objevené při průzkumu 1970, je ničeno těžbou písku. Pro potřeby těžby je postupně v pružích strhávána povrchová, asi 40 cm silná orníční vrstva spolu s 10 cm podložních písků.

Průzkumem, provedeným dne 5. 7. 1971 pisatelem příspěvku a L. Zacharem na menší, nově odkryté ploše, byla v uvedené hloubce, tj. asi 50 cm pod současnou úrovní, prozkoumána spodní zachovalá část sídlištní jámy mísovitého tvaru o průměru 100 × 90 cm a max. hloubce 20 cm, vyplněná tmavohnědou až černou hlinou, obsahující většinou atypické střepy z výdutí nezdobených nádob. Na základě dřívějších povrchových sběrů a keramiky z prozkoumaného objektu bylo možné zařadit sídliště rámcově do konce doby bronzové a na počátek doby halštatské bez možnosti dalšího bližšího přisouzení té které kultury.

Teprve až nález z 21. 8. téhož roku, učiněný zaměstnanci pískovny a ohlášený Slovákckému muzeu, umožnil zařazení sídliště do velatické kultury.

Při těžbě písku ve východní části se v horní podložní písčité vrstvě uvolnil obsah jámy, který sjel po šikmém profilu na dno pískovny. Archeologický obsah výplně byl dělníky pečlivě vybrán a uložen stranou. Zřícená tmavohnědá hlinitá výplň objektu byla pak referentem ještě jednou přebrána. Získali jsme ještě několik menších keramických úlomků a prozkoumali i zbývající neporušenou část objektu při horní hraně profilu pískovny, vyplněnou ještě značným množstvím keramiky. Tímto způsobem byl patrně zachráněn všechen obsah objektu, mimo jeho horní část, uříznutou buldozerem při skrývce (ca 10 cm).

Na základě zbytku objektu můžeme říci, že šlo patrně o prostou, neupravenou jámu mísovitého až kotlovitého tvaru o průměru 1—1,5 m, od srovnaného povrchu zahloubenou kolem 40—50 cm. Těmto přibližným rozměrům by odpovídal i odhad kubatury hlinité výplně.

Z archeologických artefaktů obsahoval objekt výhradně keramiku — pouze šálky — ve značném počtu, v době nálezů již ve střepích. Konkrétní čísla ani rozměry nemůžeme uvést, neboť nález není definitivně zpracován. Z uvedených měř objektu vyplývá, že byl keramikou patrně doslova vyplněn, počítáme-li s tím, a jak nasvědčují i čerstvé lomy střepů, že tu byla uložena keramika kusová. Šálky

jsou, pokud jde o materiál i tvar, naprosto shodné. O rozměrech zatím totéž říci nemůžeme. Tvar je plochý, mělký, okraje jsou široké, límcovité, nálevkovitě rozevřené, prohnuté. Přecházejí v prožlabené hrdlo, na které ostrým lomem nasedá miskovitě tělo. Na středu den jsou umístěna „umba“. Šálky jsou opatřeny dvěma protilehlými pásovými vertikálními uchy, vytaženými z obvodu okraje a dosedajícími na hranu lomu hrdélka a těla. Materiál je hlinitý, dobře zpracovaný, stejnoměrně vypálený, s černým lomem střepu. Barva vnitřní strany je černá, vnější béžová.

Výjimku v této kolekci tvoří šálek na nožce, materiálově shodný se skupinou šálek. Nožka je válcovitá a má rovné dno. Na tuto část nasedá opět šálek, tvarem shodný se šálky výše popsanými, lišící se však počtem uchl — místo dvou je opatřen na kvadrantech svého obvodu čtyřmi uchy.

Na základě předpokládané velikosti objektu a množství materiálu v něm původně uloženého můžeme říci, že jde o keramický sklad-depot, který náleží podle tvarů šálek velatické kultuře. Jednotný charakter nálezů nasvědčuje, že byly zhotoveny v krátkém časovém úseku, patrně jednorázově, asi jedinou dílnou. Záměrně uložený a již nevyzvednutý depot napovídá, že náleží závěrečné vývojové fázi celého sídliště nebo na závěr některé z případně existujících vývojových fází sídliště, po níž by pak musel následovat časový hiát. Depot tak může po konečném zpracování blíže datovat konečný zánik sídliště, eventuálně konec některé vývojové fáze sídliště, pokud by takové byly případným rozsáhlejším záchraným výzkumem zjištěny. Situace nálezů v rámci sídliště svědčí spíše o tom, že depot byl uložen výrobcem, nikoliv spotřebitelem. Nutno ještě dodat, že sídliště je dosud nejvýhodněji položenou moravskou velatickou lokalitou.

P o z n á m k a :

¹ Geografický popis lokality srv. v úvodní části příspěvku „Nález dvou mamutích klů u Moravského Písku“ v tomto svazku.

Keramisches Depot aus der Velaticer Siedlung bei Moravský Písek (Bez. Hodonín). Im August 1971 entdeckte man in einer Sandgrube bei Moravský Písek ein keramisches Depot mit zweihenkeligen Tassen sowie einer Fußschale. Das Depot, das im Siedlungsareal entdeckt wurde und der Velaticer Kultur angehört, war offenbar von seinem Hersteller hinterlegt worden.

MEČ LIPTOVSKÉHO TYPU Z KOBLOVA

(okr. Opava)

JIRÍ PAVELČÍK, AÚ ČSAV Brno

Na základě upozornění dr. R. Tichého z AÚ v Brně převzali pracovníci expozitury v Opavě od zaměstnanců n. p. Štěrkopísek v Koblově bronzový meč. Těžná jána pískovny se nachází v inundační nivě řeky Odry, na jejím dnešním levém břehu. Podle údajů nálezce J. Vlasáka z Hlučína byl meč vybagrován z hloubky 3—5 m v oddělení „Vrbina“, v místě starého zaneseného řečiště. Další předměty nebyly při nálezů zpozorovány. Meč liptovského typu je výborně zachován, až na nepatrný defekt na hlavici s knoflíkem, způsobený lžící bagru. Povrch předmětu pokrývá šedavá, tzv. vodní patina, pod níž na hlavici rukojeti a čepeli prosvítá rytá výzdoba. Vzhledem k tomu, že konzervace předmětu není ještě ukončena, nemohu podat přesný popis výzdoby, případně rozsah jejího poškození tekoucím pískem.

Schwert vom Liptauer Typus aus Koblov (Bez. Opava). Beim Sandbaggern im alten, verschlammten Flusslauf der Oder fanden Angestellte des N. B. Štěrkopísek in Koblov ein sehr gut erhaltenes Schwert von Liptauer Typus.

SÍDLIŠTĚ LUŽICKÉ KULTURY U BUCHLOVIC

(okr. Uherské Hradiště)

ROBERT SNÁŠIL, Slovákcké muzeum, Uherské Hradiště

Jihovýchodně od Buchlovic, v klínu silnic směřujících k Buchlovicím a k Boršicím u Buchlovic, leží širší údolí, kterým protéká velikým obloukem bezejmenný potok. V roce 1969 bylo na částech svahů prováděno odvodnění. V té době byly v melioračních rýhách objeveny stopy několika archeologických lokalit-sídlišť.¹ V roce 1971 byly zjištěny za podobných okolností další sídlištní lokality — část sídliště lužické kultury a sídlištní objekty z pozdní doby římské.²

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné